

MAJSTER PAVOL Z LEVOČE

Veronika Poloncová

Príbehy o nájdení mena umelca:

1. príbeh

Raz r.1852 v Chráme sv. Jakuba vstával staručký farár do obyčajného dňa. Hneď ráno sa išiel pomodliť, prežehnať a poďakovať za ďalšie krásne ráno. Po rannej rutine mu napadlo, žeby mohol doštudovať knihu, ktorá ho už dlhšie nenechá spávať. Kniha je totižto napísaná veľmi chaoticky a v celku nemá žiaden dej, či dokonca ani príbeh, je to skôr súpis niečoho, čomu zatiaľ nerozumie, ale viac než čokoľvek sa to túži dozvedieť. Farár si teda nasadil okuliare a začal čítať riadok po riadku. Už si zvykol, že niektoré slová či dokonca celé kusy textu chýbajú, čo mu v bádání veľmi nepomáhalo. No ako prstom prechádzal po strane, aby nestratil nič, ucítil niečo drsné a tvrdé, prikryté asi o štyri stránky ďalej.

Z čírej zvedavosti strany pretočil a uvidel kúsok dreva veľký asi ako detský malíček. Drievko bolo z jednej strany hnedé, no z druhej modré a zlaté. Bol presvedčený, že túto kombináciu už niekde videl. Zároveň na to mu však napadlo, ako a prečo sa tam ten kúsoček dreva dostal? A ak to nie je len náhoda, tak aký to malo mať zámer? Toto filozofovanie ho podnietilo k tomu, aby tie štyri strany preskočil a zistil, kde je jadro veci. Ľavá strana nebola ničím výnimočná od tých predchádzajúcich, čo čítal. O pravej strane sa to už však povedať nedá. Bola tam istá zmienka o Chráme sv. Jakuba a o oltári, ktorý sa v ňom nachádza. Toto však nebolo nič výnimočné. Farár bol zvyknutý, že v knižnici často nachádzal knihy, ktoré s históriou chrámu úzko súviseli. Najdôležitejšia časť mala prísť až potom.

V úlomkovitom odseku, keďže strana bola porušená zubom času, sa písalo o istom majstrovi, ktorý oltár s pomocou učňov zhotovil. Jediné, čo sa farárovi podarilo rozlúštiť, bolo Pavol. Po tomto objave vyšiel z archívu ako najrýchlejšie vedel. Smeroval k hlavnému oltáru s úlomkom dreva v ruke. Modro zlatou časťou navrchu priložil drievko k diere na rúchu sv. Márie. Sedelo bezchybne.

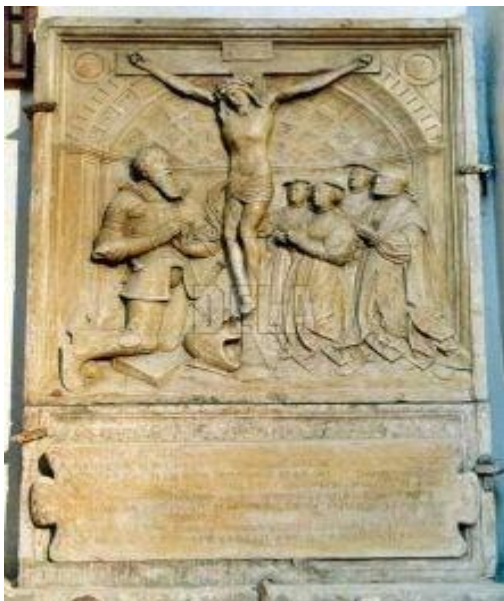
Staručký farár si asi ani neuvedomoval aký objav práve urobil.

2. príbeh

„Kvap, kvap, kvap...“ tento otravný zvuk rušil organistu v Chráme sv. Jakuba pri nácviku na večernú omšu. „Kvap, kvap...“ Po desiatich minútach to už naozaj nevydržal. Vstal a išiel pohľadať odkiaľ zvuk prichádza. Nakoniec ho uši zaviedli ku hlavnému oltáru. Chvíľu po ňom blúdil pohľadom, až nakoniec uvidel na pravej strane ako zo strechy kvapká voda na postavu sv. Anny.

Na druhý deň sa organista vrátil aj s dvomi majstrami, aby opravili strechu a ošetrili sochu sv. Anny. Strecha bola hotová rýchlo. No so soškou to už bolo na dlhšie. Nebolo ťažké ošetriť ju, ale dostať sa k nej, aby sa nič nepoškodilo. No nakoniec to vymysleli a k sv. Anne sa predsa len dostali. Majster najprv odstránil vodu a odlupujúce sa kúsky. Zobral handru, ošetrojúci vosk a pustil sa do práce, no keď už si myslel, že je u konca, odlúpla sa mu časť farby zo zadnej strany sošky. Opatrne prešiel handričkou po drevenej časti bez farby a zbadal, že je v dreve niečo vyryté. V tom prišiel organista, či už je s prácou hotový, keďže večer má byť omša a on ešte potrebuje cvičiť. Majster mu povedal, čo sa stalo, ale organista to považoval len za ryhy zanesené špinou a zvyškami farby. Po dlhšom rozhovore sa majster nechal presvedčiť a z chrámu odišiel. Ešte pred tým však sošku položil tak, aby sa dala ľahšie zobrať preč, no zároveň, aby nebolo poškodenie vidno.

O týždeň sa však majster vrátil, samozrejme, že neuveril rečiam o obyčajných škrabancoch. Organistovi povedal, že ide skontrolovať, či ošetrovanie pomohlo, nemal chuť sa s nim o tom zase rozprávať, či dokonca hádať. Zobral si sošku a zopakoval celý proces z minula. Handrička, vosk atď., no tento krát sa venoval iba zadnej časti. Po pol hodine odstraňovania usadenín a zvyškov farby sa konečne dopracoval k absolutne čistému povrchu dreva, kde ryha krásne vynikla. Hneď ako sa na ňu pozrel, začal sa usmievať a bolo mu jasné, že prácu nerobil nadarmo. Na zadnej strane sošky bol totiž vyrytý podpis Pavol. Organista sa majstrovi ospravedlnil a vychvaľoval ho po celom meste.

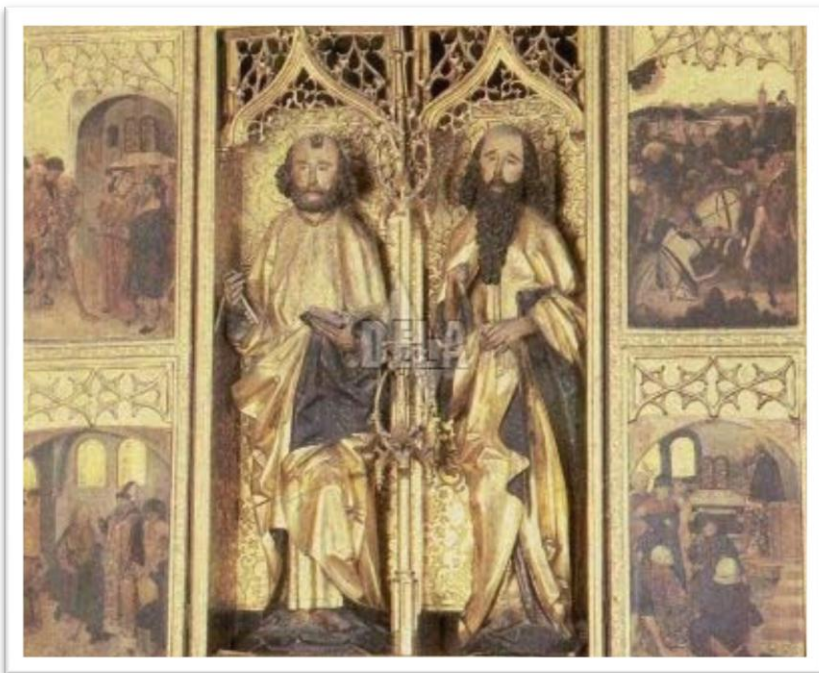
Ale oltár v Chráme sv. Jakuba určite nie je jediným dielom Majstra Pavla z Levoče. Za zmienku stojí aj oltár sv. Juraja , Vavrinca či napríklad oltár sv. Margity. Napriek množstvu diel po celom Slovensku je oltár v Chráme sv. Jakuba najvyhľadávanejším, určite pre svoju monumentálnosť, ale možno aj preto, že sa v ňom nachádzajú mnohí patróni a nábožensky založený človek si tam dokáže nájsť práve toho svojho. K týmto patrónom či svätým patria napríklad oltár dvoch Márií, oltár sv. Petra a Pavla, sv. Anna a ďalší.

Toto je hlavný výjav z oltára sv. Anny (nachádza sa napravo).

Veľa nej je Madona s malým nahým Ježiškom, ktorému sv. Anna podáva vladárske jablko na znak jeho veľkého vplyvu.

Oltár dvoch Márií znázorňuje dve ženy ako idú k Ježišovmu hrobu s voňavkami. Predpokladá sa, že tento oltár zhotovil Pavlov učeň.

Oltár sv. Petra (naľavo, drží kľúče) a Pavla (na-pravo, drží meč).

Maľby okolo sôch svätcov zobrazujú udalosti z ich životov. Tento oltár ešte nebol ako jeden z mála reštaurovaný čiže je v pôvodnej podobe.

Ale aj na oltári sv. Jakuba sa nachádzajú zaujímavé výjavy. Jedným z nich je určite aj „Posledná večera“.

2. príbeh – Posledná večera

Všade naokolo bolo počuť rinčanie príborov, rozhovory učňov a žblnkanie vína v čašách. No najhluchnejšie bolo ticho, ticho, ktoré v tom hluku priam kričalo. Majiteľom toho ticha bol Ježiš, ktorý len sedel a očami postupne prechádzal po svojich apoštoloch. Pri každom jednom z nich sa pohľadom zastavil a premýšľal. Premýšľal o tom, čo všetko ich ešte chcel naučiť a ako málo toho stihol.

„No osud je osud“ povedal si v duchu, až mu zrak dopadol na Judáša, náhle sa jeho výraz v tvári zmenil. Nevyzeral nahnevaný, to nie, skôr sklamaný, ba dokonca smutný. Jeho pohľad by možno pripomínal psa prosiaceho o kúsok mäsa. No či tak alebo onak, Judáš si pohľad upretý na neho všimol a na pár sekúnd, ktoré by sa mohli zdať hodinami, sa ich pohľady stretli. Ježišova tvár ostala kamenná. Ale v Judášových očiach boli strach a nepokoj také jasné, že by ožiarili aj ten najtmavší kút sveta. Judáš odvrátil hlavu. Čo iné mu ostávalo?

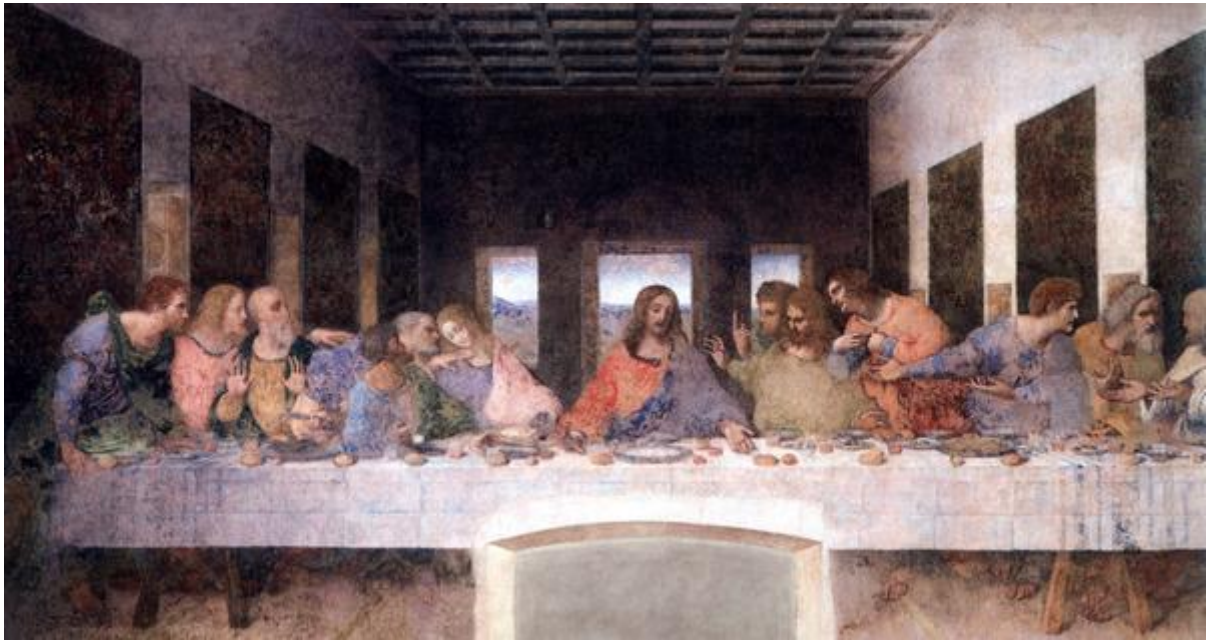
Následne na to Ježiš vstal a povedal: „Dnes budem zradený, zradený jedným z vás.“ Tieto slová miestnosťou prešli ako ranné lúče slnka po tichu a bez povšimnutia. Jedine Judášove uši zachytili slová, ktoré sa mu v hlave opakovali ako nekonečná ozvena „zradený jedným z vás“ Rýchlo upriamil svoj pohľad inam. Nechcel, aby bolo vidno, že je nesvoj. No pri tolkej snahe otočiť sa k ostatným zabávajúcim, apoštolov mešec príviazaný k rúchu narazil o lavicu, na ktorej sedel. V tej chvíli sa k rinčaniu príborov, rozhovorom učňov a k žbľnkaniu vína pridal ďalší, no vcelku iný štrngavý zvuk.

Ježiš (naľavo dolu)

Judáša spoznáme podľa mešca na chrbte.

Posledná večera je v celku veľmi častým a obľúbeným námetom z Nového zákona. Majster Pavol z Levoče chcel zachytiť moment, kedy je Ježiš a jeho apoštoli v momente hodovania a Ježiš povie svoju slávnu vetu o zrade. Viacerí umelci sa dali inšpirovať touto téma tikou. Napríklad veľmi známy obraz Leonarda Da Vinci s rovnomenným názvom, vyjadruje tú istú situáciu. Spoločným znakom viacerých diel na tento námet je, že Ježiš je vždy umiestnený v centre.

Hlavný rozdiel je samozrejme, že Leonardo si vybral na vyjadrenie momentu plošné umenie, a to maľbu, zatiaľ čo Majster Pavol použil priestorové vyjadrenie deja. Ďalším rozdielom je napríklad Mária Magdaléna na Leonardovom obraze, žena sa totižto v umeleckej rezbe Majstra Pavla nevyskytuje. Aj ľudia sú inak poskupinkovaný ako na rezbe, na väčšine diel je Judáš pomimo od ostatných Leonardo však Judáša zakomponoval priamo medzi apoštolov.

O diele Leonarda Da Vinciho sa už roky všelijako špekuluje. S modernou technikou sa študuje rozmiestnenie jednotlivých postáv a pod.